

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НЕБЕЗПЕК І ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ БАНКІВ

©2018 ЖУРИБІДА Н. Р.

УДК 336.71:355 (477)

Журибіда Н. Р. Систематизація небезпек і загроз економічній безпеці банків

Мета статті полягає в удосконаленні теоретичних і прикладних аспектів систематизації небезпек і загроз економічній безпеці банків на основі подальшого розвитку критеріальних ознак і характеристик. Запропоновано авторський підхід до систематизації небезпек і загроз економічній безпеці банків. Систематизовано небезпеки і загрози банківської діяльності не лише за джерелами виникнення (внутрішні й зовнішні), але й залежно від рівневої структури й рівнів управління з виокремленням небезпек і загроз мега-, макро-, мезо- й мікрорівнів. Доведено доцільність виокремлення як новітнього критерію класифікації небезпек і загроз у діяльності банків ознаку форм власності та системної значимості, зокрема загрози і небезпеки банків із державною формою власності, з іноземним та вітчизняним капіталами. Як новітній критерій також виділено ступінь впливу на економічну безпеку банківської діяльності, який може бути значний, допустимий або мінімальний. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розробка відповідних механізмів гарантування економічної безпеки банків з урахуванням впливу реальних і потенційних небезпек і загроз й обґрунтування методичних підходів до кількісного та якісного оцінювання її рівня.

Ключові слова: загроза, небезпека, економічна безпека банків, гарантування безпеки, ризики.

Табл.: 1. **Бібл.:** 9.

Журибіда Наталія Романівна – аспірантка, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)
E-mail: kisska_lviv@ukr.net

УДК 336.71:355 (477)

Журибіда Н. Р. Систематизація небезпек і загроз економічній безпеці банків

Цель статьи заключается в усовершенствовании теоретических и прикладных аспектов систематизации опасностей и угроз экономической безопасности банков на основе дальнейшего развития критериальных признаков и характеристик. Предложен авторский подход к систематизации опасностей и угроз экономической безопасности банков. Систематизированы опасности и угрозы банковской деятельности не только по источникам возникновения (внутренние и внешние), но и в зависимости от уровневой структуры и уровней управления с выделением опасностей и угроз мега-, макро-, мезо- и микроуровней. Доказано целесообразность выделения в качестве нового критерия классификации опасностей и угроз в деятельности банков признака форм собственности и системной значимости, в частности – опасности и угрозы банкам с государственной формой собственности, с иностранным и отечественным капиталом. В качестве новейшего критерия также выделена степень влияния на экономическую безопасность банковской деятельности, которая может быть значительной, допустимой или минимальной. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении являются разработка соответствующих механизмов обеспечения экономической безопасности банков с учетом влияния реальных и потенциальных опасностей и угроз, а также обоснование методических подходов к количественной и качественной оценке ее уровня.

Ключевые слова: опасность, угроза, экономическая безопасность банков, обеспечение безопасности, риски.

Табл.: 1. **Библ.:** 9.

Журибіда Наталія Романівна – аспірантка, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)
E-mail: kisska_lviv@ukr.net

UDC 336.71:355 (477)

Zhuribida N. R. Systematizing Dangers and Threats to Economic Security of Banks

The article is aimed at improving the theoretical and applied aspects of systematization of dangers and threats to economic security of banks on the basis of further development of criteria features and characteristics. The author's own approach to systematization of dangers and threats to economic security of banks is proposed. Dangers and threats to banking activity are systematized not only according to the sources of occurrence (internal and external), but also depending on the level structure and levels of management with allocation of dangers and threats of mega-, macro-, meso- and micro-levels. It is proved expedient to allocate as a new criterion of classification of dangers and threats in activity of banks a sign of forms of ownership and system importance, in particular – dangers and threats to banks with the State form of property, with foreign and domestic capital. As the newest criterion is also allocated the degree of influence on economic security of the banking activity which can be significant, permissible or minimal. Prospects for further research in this direction are the development of appropriate mechanisms to ensure the economic security of banks, taking account of the impact of real and potential dangers and threats, as well as substantiation of methodical approaches to both quantitative and qualitative evaluation of its level.

Keywords: danger, threat, economic security of banks, security provision, risks.

Tbl.: 1. **Bibl.:** 9.

Zhuribida Natalia R. – Postgraduate Student, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)
E-mail: kisska_lviv@ukr.net

В умовах євроконвергенції України економічна безпека банків залишається національною та міжнародною проблемою, оскільки процеси фінансової інтеграції носять глобальний характер і мають наднаціональні аспекти прояву. Безпека банківського сектора на національному рівні проявляється в забезпеченні стабільності національної валюти, грошово-кредитного, валютного й фондового ринків. На рівні окремих установ безпека діяльності – це не лише фінансова стійкість і надійність, але й здатність до оцінювання ризиків і загроз, забезпе-

чення стратегічних пріоритетів і сталого розвитку. За таких умов систематизація загроз і небезпек є важливим аспектом при розробці механізмів ідентифікації рівнів економічної безпеки банківської системи загалом і конкретних установ зокрема.

Отже, гарантування економічної безпеки є основою для стабільного функціонування банківського сектора та виконання ним завдань фінансового посередництва в економіці країни. При формуванні економічної безпеки будь-якої системи незалежно від рівневої належності необхідно враховувати її

здатність ідентифікувати, оцінювати й мінімізувати небезпеки, загрози та ризики. Тому дослідження чинників і критеріїв систематизації небезпек і загроз економічній безпеці банків залишається актуальним у теоретичному та прикладному аспектах.

Розробленню теоретичних і методичних підходів до забезпечення економічної безпеки банківських установ присвячені наукові праці таких учених, як: Барановський О. І. [2], Букін С. О. [3], Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М. [4], Мельник Д. Ю. [5], Мельник С. І. [6], Сапрун Г. Г. [8], Фурман В. М., Зачосова Н. В. [9] та інших. Проте недостатньо розробленими залишаються питання систематизації загроз і небезпек в умовах посилення впливу глобальних чинників та загострення економічних, фінансових і соціальних протиріч у банках України впродовж останніх років.

Метою статті є вдосконалення теоретичних і прикладних аспектів систематизації небезпек і загроз економічній безпеці банків на основі подальшого розвитку критеріальних ознак і характеристик.

Економічна безпека банків визначально формує економічну складову національної безпеки України, є комплексною категорією, яка відображає стан установ з позицій найбільш ефективного використання ресурсного потенціалу, забезпечення належного рівня фінансової стійкості, надійності та конкурентоспроможності, здатності протистояти ризикам і деструктивним впливам у процесі ведення банківського бізнесу. Урахування та ідентифікація банками загроз, реалізація яких може мати негативний вплив на стан їх економічної безпеки, важлива з позицій попередження та своєчасного реагування на можливість виникнення реальних і потенційних кризових явищ, їх впливу на діяльність окремих банківських установ й системи загалом.

За твердженням О. І. Барановського, «...дослідження наявних і потенційних загроз свідчить про доцільність їх зведення в кілька вихідних груп, що допускають у майбутньому можливість послідовних розчленувань кожної з груп і окремих підвидів загроз, що до них входять, згідно з практичними потребами» [2, с. 189]. У даному контексті учений наголошує на необхідності систематизації загроз економічній безпеці з урахуванням функціональної спрямованості сфери банківського бізнесу, забезпечення аналітичної спроможності та адресності формулювання подальших пропозицій.

На думку учених Н. І. Гавловської та Є. М. Рудніченка, економічна безпека банків повинна ґрунтуватися на захисному підході, суть якого полягає в захищеності банків, їх ресурсів або інтересів від небажаних загроз [4, с. 231]. Це дозволяє класифікувати загрози залежно від ступеня спроможності банківських установ протистояти існуючим небезпекам і визначати ступінь захищеності від деструктивних впливів.

В. М. Фурман і Н. В. Зачосова вважають, що до найбільших загроз економічній безпеці банківських установ і страхових компаній доцільно віднести такі: загальний економічний спад, девальвацію національної валюти, нестійкість і непередбачуваність валютних курсів, дефіцит ліквідності, втрату ділової репутації, втрату клієнтів та їх довіри до установ і компаній, вилучення фінансових активів зі збереження і управління, зниження попиту на фінансові послуги, низький рівень регулятивного і резервного капіталів, падіння доходів населення та його нездатність виконувати свої фінансові зобов'язання, скорочення кредитних та інших видів фінансових операцій, неефективність фінансового менеджменту, шахрайство, політичну нестабільність, воєнні дії в державі, активізацію рейдерських атак, недоліки в організації державного регулювання і нагляду [9, с. 10]. Науковці зосередили увагу на виокремленні видів загроз на макро- і мікрорівнях без конкретизації ключових критеріїв їх виникнення й поділу.

С. І. Мельник загрози економічній безпеці банків класифікує за такими ознаками: за походженням; за ймовірністю виникнення; стосовно видів діяльності банку; стосовно осіб, причетних до їх реалізації; за заподіяним збитком; за природою виникнення; за причинами появи; за ступенем тяжкості наслідків [6, с. 78–79]. Такий підхід вважаємо достатньо обґрунтованим з позицій предметності сфери банківського бізнесу.

Д. Ю. Мельник пропонує розглядати сукупність загроз економічній безпеці банків з позицій поділу їх на рівні, на кожному з яких доцільно застосовувати специфічні інструменти ризик-менеджменту. На думку науковця, загрози економічній безпеці банківської системи доцільно класифікувати за такими критеріями: сфера впливу (зовнішні та внутрішні); функціональна ознака (інформаційні, пов'язані з управлінням банком, пов'язані з ринковим оточенням, пов'язані з людським фактором). Відносно кожної групи загроз легко визначити суб'єкт їх виникнення як фактор дії зовнішнього, мезо- чи внутрішнього середовища [5]. Таке твердження є правомірним, оскільки ґрунтується на ризик-орієнтованому підході з акцентом на суб'єктній спрямованості та можливостях подальшого впливу на існуючі та потенційні загрози і небезпеки.

С. О. Букін залежно від ступеня спрямованості виокремлює загрози прямі (явні) й опосередковані; за ступенем гласності – відкриті, приховані; за інтенсивністю – постійні та змінні; за характером поширення – активні та пасивні; за комплексністю – прості та складні; за часом настання – близькі й далекі; за адресністю – особистісні (персональні) та корпоративні; за ступенем визначеності – конкретні та невизначені; за реальністю настання – реальні та можливі [3, с. 30].

Існує також підхід, згідно з яким пропонується класифікувати загрози економічній безпеці банків за такими ознаками: ймовірність настання (явні та

латентні); можливість прогнозування (прогнозовані та непрогнозовані); за розміром втрат (катастрофічні, значні та такі, що викликають стан труднощів); за об'єктом посягання (інформація, фінанси, персонал, імідж); за природою виникнення (викликані політикою, кримінальні, конкурентні та контрагентські) [8, с. 858–859].

Узагальнюючи існуючі підходи, безпеки та загрози економічній безпеці банківської діяльності, на нашу думку, доцільно класифікувати не лише за джерелами виникнення (внутрішні та зовнішні), але й залежно від рівневої структури й рівнів управління з виокремленням загроз і небезпек мега-, макро-, мезо- й мікрорівнів. Отже, вважаємо доцільним класифікувати існуючі загрози й небезпеки на глобальному, національному, регіональному та локальному (місцевому) рівнях.

Основними чинниками, які зумовлюють виникнення загроз *мегарівня*, вважаємо такі:

- ✦ стан світової економіки та фінансової системи;
- ✦ рівень світових цін;
- ✦ рівень гармонізації банківського законодавства країн ЄС;
- ✦ стан дотримання вимог Базельського комітету з питань банківського нагляду та контролю;
- ✦ рівень боротьби з економічною злочинністю та шахрайством;
- ✦ дотримання вимог FATF.

На *макрорівні* такими чинниками загроз і небезпек є:

- ✦ стан національної економіки;
- ✦ рівень розвитку банківської та фінансової систем;
- ✦ індекс споживчих цін;
- ✦ доходи (видатки) державного бюджету;
- ✦ сальдо рахунку платіжного балансу;
- ✦ рівень інфляції;
- ✦ рівень безробіття;
- ✦ рівень девальвації гривні;
- ✦ міграційний рух населення та ін.

Починаючи із 2014 р. виникли загрози та небезпеки, які пов'язані зі здійсненням воєнних дій на сході України та анексією Криму, які призвели до збитків банківської системі в розмірах 70 млрд грн і 22 млрд грн відповідно.

На *мезорівні* основними чинниками, які зумовлюють виникнення загроз і небезпек, вважаємо:

- ✦ економічні (ВРП, обсяг інвестицій тощо);
- ✦ демографічні (кількість населення, міграція);
- ✦ соціальні (кількість зайнятих, середня заробітна плата);
- ✦ науково-технічні;
- ✦ культурні;
- ✦ інформаційні та ін., які впливають на формування регіональної банківської системи та визначають рівень її економічної безпеки.

На *мікрорівні* основними загрозами і небезпеками вважаємо такі, що виникають у результаті здійснення конкретними установами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності та спричиняють:

- ✦ недостатній рівень капіталізації банків;
- ✦ зростання обсягів негативно класифікованих кредитів;
- ✦ збитки, відтік депозитів;
- ✦ незбалансовану структуру активів і пасивів за строками і сумами;
- ✦ недосформований обсяг резервів під активні операції;
- ✦ непрозорість корпоративного управління;
- ✦ недостатній рівень кваліфікації персоналу;
- ✦ витік інформації та шахрайство.

Систематизуючи безпеки та загрози економічній безпеці банків, необхідно відзначити, що причинно-наслідковий характер їх виникнення зумовлений порушенням ключових засад функціонування банківської системи, таких як:

- ✦ невідповідність рівня розвитку банківського та реального секторів економіки;
- ✦ недостатня стійкість банківської системи;
- ✦ нестабільність економічної політики;
- ✦ невідповідність основних напрямів розвитку банківської діяльності в країні цільовим завданням розвитку економіки;
- ✦ наявність диспропорцій у розвитку регіональної мережі банків;
- ✦ відсутність стратегії розвитку регіональної банківської системи.

Новітнім критерієм класифікації загроз і небезпек у діяльності банків вважаємо ознаку форм власності й системної значимості. На нашу думку, необхідно виокремлювати існуючі загрози в банках із державною формою власності, із іноземним і вітчизняним капіталами. Також важливо та вкрай необхідно здійснювати дослідження загроз і небезпек у контексті виокремлення їх у системно важливих й інших банківських установах.

Слід зазначити, що згідно з існуючими нормативними та правовими актами системоутворюючий банк – це банк, неможливість функціонування якого спричиняє значний вплив на функціонування банківської системи в цілому. Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» – це банк, зобов'язання якого становлять не менше 10% від загальних зобов'язань банківської системи [7]. Отже, банкрутство одного або кількох системоутворюючих банків може спричинити ефект «доміно» та спровокувати системну банківську кризу. Тому загрози й небезпеки доцільно класифікувати на такі, що мають системний і несистемний характер.

Така ознака систематизації є важливою в умовах наростання кризових явищ у системно важливих банках. В умовах сьогодення державні установи

концентрують найбільші обсяги збитків, проблемних або непрацюючих кредитів та проблем реальної капіталізації, що проявляється у значному перевищенні статутного капіталу над власним.

За підсумками 2017 р. доходи банків України, порівняно з результатом минулого року, зменшилися на 6,53% і становили 178,23 млрд грн. Водночас, витрати скоротилися на 42,1% – до 202,59 млрд грн. Фінансовий результат діяльності банківської системи України за 2017 р. був негативним і становив –24,36 млрд грн (–159,39 млрд грн за 2016 р.). Від’ємний результат діяльності зумовлений в основному високими відрахуваннями в резерви чотирма великими банками. За 2017 р. кількість банків, які показали негативний фінансовий результат, скоротилася з 29 одиниць на початок до 18 на кінець року [1].

На 01.01.2018 р. непрацюючі кредити в банках України склали 594 999 млн грн., або 54,5% сукупного кредитного портфеля. З них 397 563 млн грн, або 71,1%, було сконцентровано в державних банках. Найбільша частка припала на ПАТ КБ «Приватбанк» – 236 211 млн грн., або 87,6% [7].

До 2016 р. основними видами загроз діяльності банківських установ та їх економічній безпеці визнавалися зниження рівня кредитування та депозитних операцій, шахрайство в банківській сфері, низький рівень якості активів банків, втручання інсайдерів у потоки фінансової інформації, втрата клієнтів, напади зловмисників на офіси банків, злочинні дії банківського персоналу тощо. Названі загрози є характерними для банківських установ, що продовжують функціонувати дотепер. Однак у період з 2014 по 2018 рр. сила їх впливу на результати банківської діяльнос-

ті суттєво посилилась, збитки, спричинені їх реалізацією, у більшості випадків стали катастрофічними.

Водночас з’явилися й інші загрози, які донині не були притаманними для учасників банківського сектора. Так, воєнні дії на сході країни призвели до того, що Постановою від 6 серпня 2014 року Національний банк України наказав банкам України призупинити здійснення всіх видів фінансових операцій у населених пунктах, які не контролюються українською владою. Це означало втрату частини регіональної банківської мережі, клієнтів та фінансових ресурсів від здійснення операційної діяльності на анексованих й окупованих територіях. Тому новітнім критерієм, який необхідно враховувати при групуванні небезпек і загроз економічній безпеці банків, слід вважати ступінь впливу на безпеку банківської діяльності, який може бути значний, допустимий або мінімальний (табл. 1).

Загалом загрози безпеці банків можна поділити на дві великі групи – внутрішні й зовнішні. До *внутрішніх загроз* належать фактори, які або безпосередньо генеруються банком, або є частиною його внутрішнього середовища. До основних внутрішніх загроз і небезпек можна віднести: рівень забезпеченості фінансовими ресурсами; неоптимальну структуру активів і пасивів; некомпетентність вищого керівництва та персоналу, а також інші фактори, що безпосередньо належать до внутрішньої діяльності банку.

До *зовнішніх* належать загрози та небезпеки, що обумовлені дією факторів, які є результатом впливу зовнішнього середовища на банк, зокрема діяльність держави, економічна кон’юнктура в країні та світі, конкуренти тощо.

Гарантування економічної безпеки банків зумовлюється специфікою їх діяльності та повинно враховувати таке:

Таблиця 1

Систематизація небезпек і загроз економічній безпеці банків

Класифікаційні ознаки	Види небезпек і загроз
Залежно від рівневої структури й рівня управління	Мегарівня; макрорівня; мезорівня; мікрорівня
Залежно від сфери виникнення	Зовнішні; внутрішні
Залежно від форми власності	Державних банків; банків з іноземним капіталом; банків з вітчизняним капіталом
Залежно від системної значущості	Загрози системоутворюючим банкам; загрози несистемним банкам
Залежно від виду банківської діяльності	Загрози операційній діяльності; загрози фінансовій діяльності; загрози інвестиційній діяльності
Залежно від виду об’єкта	Фінансові; матеріальні; інформаційні; інтелектуальні; трудові
Залежно від тривалості впливу на об’єкт	Постійні; тимчасові
Залежно від характеру впливу	Позитивний; негативний; нейтральний
Залежно від форми прояву	Реальні; приховані; потенційні
Залежно від ступеня впливу на безпеку банківської діяльності	Значний; допустимий; мінімальний
Залежно від масштабу прояву (розповсюдження)	На рівні банківської системи; на рівні окремого банку

Джерело: авторська розробка.

- ✦ наявність високої залежності клієнтів та контрагентів банків від ризиків можливих втрат у випадку реалізації загроз;
- ✦ можливий відтік конфіденційної інформації створює загрозу для діяльності банку як суб'єкта господарювання;
- ✦ значно ширший перелік потенційних загроз і, відповідно, об'єктів захисту, порівняно з іншими сферами діяльності.

Отже, на сьогодні не існує усталених підходів до систематизації небезпек і загроз економічній безпеці банків. Тому для отримання повної інформації про рівень економічної безпеки банків необхідне застосування сукупності методів, оскільки окремо жоден із них не надає повної інформації для прийняття управлінських рішень і планування відповідних заходів. Ефективність механізму забезпечення економічної безпеки банків прямо пропорційно залежна від ступеня врахування ризиків, загроз і небезпек. В основі забезпечення економічної безпеки банків лежить їх фінансова стабільність, яка є результатом дії системи управлінських, організаційних, технічних та інформаційних заходів, спрямованих на забезпечення їх стійкого функціонування, захист прав та інтересів, підвищення ліквідності активів, збереженість фінансових і матеріальних цінностей. Найбільш негативним впливом реалізації будь-якої загрози є ліквідація банку, причиною якої може бути сукупний вплив факторів мега-, макро-, мезо- та мікрорівнів, тому в процесі оцінювання рівня економічної безпеки банків необхідно комплексно враховувати їх взаємовплив і взаємообумовленість.

ВИСНОВКИ

Гарантування економічної безпеки банків є основою їх стабільного функціонування та розвитку та залежить від ступеня впливу різноманітних загроз і небезпек. Проблемними аспектами ідентифікації загроз і небезпек залишається вибір критеріїв і визначальних характеристик їх систематизації з позицій розробки дієвого механізму гарантування економічної безпеки банків. Оскільки економічна безпека є результатом дії сукупності всіх складових функціонування банківського сектора національної економіки, необхідно враховувати загрози й небезпеки залежно від рівневої належності й управління, системної значущості й характеру впливу. Такий підхід, на відміну від існуючих, дозволить систематизувати загрози й небезпеки мега-, макро-, мезо- й мікрорівнів, системоутворюючі й інші. Слід враховувати, що з розширенням видів діяльності зростає й кількість загроз і небезпек, які слід ідентифікувати в процесі роботи банків, що потребує поглибленої систематизації й відповідного наукового обґрунтування та вирішення в сучасній практиці. Таким чином, рівень економічної безпеки банківської діяльності визначається

тим, наскільки ефективно забезпечується запобігання загрозам і небезпекам та усунення їх негативних впливів на банківську систему.

Подальші дослідження в даному напрямі повинні спрямовуватися на розробку відповідних механізмів гарантування економічної безпеки банків з урахуванням впливу реальних і потенційних загроз і небезпек та обґрунтування методичних підходів до кількісного і якісного оцінювання її рівня. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітичний огляд банківської системи України за 2017 рік. URL: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2017.pdf
2. Барановський О. І. Філософія безпеки : монографія : у 2 т. Київ : УБС НБУ, 2014. Т. 2 : Безпека фінансових інститутів. 716 с.
3. Букин С. О. Безопасность банковской деятельности. СПб. : Питер, 2011. 288 с.
4. Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М. Економічна безпека банку: теоретичний базис і системний підхід. *Бізнес Інформ*. 2017. № 7. С. 230–236.
5. Мельник Д. Ю. Экономическая безопасность банковской системы: теоретические и практические аспекты. *Наукоеведение*. 2017. Т. 9. № 5. URL: <https://naukovedenie.ru/PDF/02EVN517.pdf>
6. Мельник С. І. Класифікація загроз економічній безпеці банку: аналіз та оцінка їх впливу. *Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1. С. 73–82.
7. Національний банк України: офіційне інтернет-представництво. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?sessionId=592046B8109C83799DF3AB024EEAFC5?art_id=123655&showTitle=true
8. Сапрун Г. Г. Економічна безпека банківського сектору економіки України у глобальних викликах сучасності. *Молодий вчений*. 2018. № 4. С. 855–860. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/196.pdf>
9. Фурман В. М., Зачосова Н. В. Сучасні загрози економічній безпеці вітчизняних фінансових установ (на прикладі банківських установ і страхових компаній). *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. С. 7–11.

Науковий керівник – Копилюк О. І., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу Львівського торговельно-економічного університету

REFERENCES

- "Analitychnyi ohliad bankivskoi systemy Ukrainy za 2017 rik" [Analytical review of the Ukrainian banking system for 2017]. http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2017.pdf
- Baranovskiy, O. I. *Filosofia bezpeky* [The philosophy of security]. Vol. 2 : Bezpeka finansovykh instytutiv. Kyiv: UBS NBU, 2014.
- Bukin, S. O. *Bezopasnost bankovskoy deyatelnosti* [Security of banking activities]. St. Petersburg: Piter, 2011.
- Furman, V. M., and Zachosova, N. V. "Suchasni zahrozy ekonomichnii bezpetsi vitchyznianskykh finansovykh ustanov

(na pryklady bankivskykh ustanov i strakhovykh kompanii)" [Modern threats to the economic security of domestic financial institutions (for example, banking institutions and insurance companies)]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* (2015): 7-11.

Havlovska, N. I., and Rudnichenko, Ye. M. "Ekonomichna bezpeka banku: teoretychnyi bazys i systemnyi pidkhid" [Bank's economic security: the theoretical basis and system approach]. *Biznes Inform*, no. 7 (2017): 230-236.

Melnik, D. Yu. "Ekonomicheskaya bezopasnost bankovskoy sistemy: teoreticheskiye i prakticheskiye aspekty" [Economic security of the banking system: theoretical and practical aspects]. *Naukovedeniye*. 2017. <https://naukovedenie.ru/PDF/02EVN517.pdf>

Melnyk, S. I. "Klasyfikatsiia zahroz ekonomichnii bezpetsi banku: analiz ta otsinka yikh vplyvu" [Classification of Threats to the Bank's Economic Security: Analysis and Evaluation of their Impact]. *Naukovyi Visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, no. 1 (2010): 73-82.

Natsionalnyi bank Ukrainy: ofitsiine internet predstavnytstvo. https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article.jsessionid=592046B8109C83799DF3AB024EEAFC5?art_id=123655&showTitle=true

Saprun, H. H. "Ekonomichna bezpeka bankivskoho sektoru ekonomiky Ukrainy u hlobalnykh vyklykakh suchasnosti" [Economic security of the banking sector of Ukraine's economy in the global challenges of our time]. *Molodyi vchenyi*. 2018. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/196.pdf>

УДК 336.1

ТРАДИЦІЙНІ ТА СУЧАСНІ МЕТОДИ БЮДЖЕТУВАННЯ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

©2018 ЮВЖЕНКО Н. М.

УДК 336.1

Ювженко Н. М. Традиційні та сучасні методи бюджетування: переваги і недоліки

Метою статті є дослідження та розкриття традиційних і сучасних концепцій бюджетування, які застосовуються як на державному рівні, так і на рівні суб'єктів господарювання, для ефективного управління та планування фінансових ресурсів. Розкрито сутність методів бюджетування, а саме: традиційного, інкрементального, програмного, бюджетування, орієнтованого на результат, бюджетування з нуля та процесно-орієнтованого бюджетування, виділено їх переваги та недоліки. Застосування правильного методу бюджетування забезпечить зростання ефективності управління організацією завдяки створенню додаткових цінностей і поліпшенню якості контролю. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є застосування методів на практиці для оцінки їх ефективності та результативності.

Ключові слова: бюджет, планування, управління, бюджетування, система бюджетування, методи бюджетування, контроль, процес бюджетування.

Бібл.: 16.

Ювженко Наталія Миколаївна – аспірантка кафедри фінансів, Київський національний університет ім. Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01033, Україна)

E-mail: ZNM94@ukr.net

УДК 336.1

Ювженко Н. М. Традиционные и современные методы бюджетирования: преимущества и недостатки

Целью статьи является исследование и раскрытие традиционных и современных концепций бюджетирования, применяемых как на государственном уровне, так и на уровне субъектов хозяйствования, для эффективного управления и планирования финансовых ресурсов. Раскрыта сущность методов бюджетирования, а именно: традиционного, инкрементального, программного, бюджетирования, ориентированного на результат, бюджетирования с нуля и процессно-ориентированного бюджетирования, выделены их преимущества и недостатки. Применение правильного метода бюджетирования обеспечит рост эффективности управления организацией благодаря созданию дополнительных ценностей и улучшению качества контроля. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является применение методов на практике для оценки их эффективности и результативности.

Ключевые слова: бюджет, планирование, управление, бюджетирование, система бюджетирования, методы бюджетирования, контроль.

Библ.: 16.

Ювженко Наталья Николаевна – аспирантка кафедры финансов, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01033, Украина)

E-mail: ZNM94@ukr.net

UDC 336.1

Yuvzenko N. M. The Traditional and Modern Budgeting Methods: Advantages and Disadvantages

The article is aimed at studying and disclosing the traditional and the modern concepts of budgeting, applied both at the state level and at the level of economic entities, for effective management and planning of financial resources. The essence of budgeting methods is disclosed: traditional, incremental, programmatic, result-oriented budgeting, budgeting from scratch and process-oriented budgeting, their advantages and disadvantages are allocated. Applying the right budgeting method will increase the efficiency of organization management by creating additional values and improving the quality of control. Prospect for further research in this direction is the application of methods in practice to assess their effectiveness and effectiveness.

Keywords: budget, planning, management, budgeting, budgeting system, methods of budgeting, control.

Bibl.: 16.

Yuvzenko Nataliia M. – Postgraduate Student of the Department of Finance, Taras Shevchenko National University of Kyiv (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01033, Ukraine)

E-mail: ZNM94@ukr.net

Необхідність забезпечення контролю над використанням фінансових ресурсів, створення механізмів підвищення прибутковості та зниження витрат є одним із першочергових завдань

бюджетування. Адже воно дозволяє максимально коректно й оперативно здійснити оцінку фінансових показників як діяльності окремих організаційних структур, так і організації в цілому. Тому підвищен-

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ
ЕКОНОМІКА